

Geschiedeniswerkplaats 3^e editie, 1 VMBO-T/HAVO
Hoofdstuk 2: De Grieken

Introductie

1 Afbeelding

a *Bijvoorbeeld:* Ik vind het gebouw mooi omdat het door zijn eenvoudige vormen rust uitstraalt.

b *Bijvoorbeeld:* Wat voor godsdienst hadden de Grieken?

2 Tijdbalk

a 432 v.C.

b 2553 jaar

3

2.1 De Griekse wereld

1 Stadstaten

- a *Bijvoorbeeld:* Het landschap is versnipperd door bergen en heuvels.
- b *Bijvoorbeeld:* Ze zorgden voor zichzelf met een eigen regering.
- c *Bijvoorbeeld:* Op de afbeelding zijn boeren aan het werk op het land. De kom zelf is gemaakt door een ambachtsman.
- d *Bijvoorbeeld:* handel en nijverheid (ambachten).

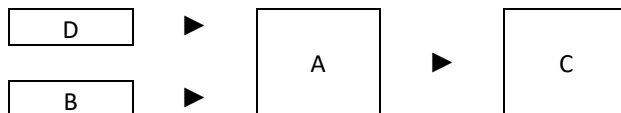
2

- a *Bijvoorbeeld:* klimaat-verandering, erosie
- b "Het omhakken van bomen, het laten grazen van geiten en de verbouw van druivenplanten en olijfbomen"
- c verbouw van olijfbomen

3 Kolonies

- a 8e, Middellandse. Zwarte

b

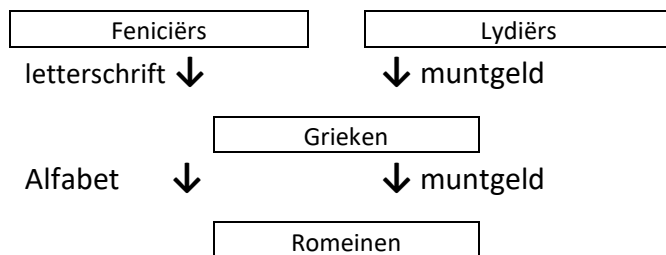

- c 3500

4 Grieken en andere volken

- a Door de kolonies groeiden de handel en productie.

b

- c E

5

- a *Bijvoorbeeld:* zout, vis, vee
- b *Bijvoorbeeld:* Geld kun je makkelijker meenemen en bewaren dan ruilmiddelen.
- c *Bijvoorbeeld:* Handelen ging makkelijker omdat prijzen van producten duidelijk waren met één munt.
- d *Bijvoorbeeld:* munten, papiergeld, pin
- e *Bijvoorbeeld:* Je hoeft geen contant geld bij je te hebben.

6 De samenleving van Athene

- a 1C, 2A (en C), 3B, 4D
- b huishoudelijk werk
- c *Bijvoorbeeld:* in mijnen, op het land en in een werkplaats

7

a voor

b *Bijvoorbeeld:* Slaven waren volgens hem een minder goede soort mensen.

8

a *Bijvoorbeeld:* Eerst begroeven ze hun doden met sieraden en wapens en later alleen met aardewerk.

b 1 een oorspronkelijke bewoner van de streek.

2 een Griek.

c *Bijvoorbeeld:* De dode was een Griekse man die met een oorspronkelijke bewoner van de streek was getrouwd.

9 **Eindopdracht**

Bijvoorbeeld: Ja, want in onze tijd zijn er veel dingen die zijn overgenomen van de Grieken.

2.2 Het bestuur van de stadstaat

1 Bestuurders en onderdanen

- a *Bijvoorbeeld:* Hij zit op de troon en iemand knielt voor hem.
- b B, C, D, F
- c mannen uit de belangrijkste families van de stadstaat

2

- a aristocratie
- b “De staat moet bestuurd worden door de mensen die dat het best kunnen.”

3 Goede en slechte tirannen

- a 1 wet
2 geweld
- b A, C

4

- a 1 *Bijvoorbeeld:* Ze zijn beiden gewelddadig.
2 *Bijvoorbeeld:* Dionysius deed goede dingen voor het volk.
- b 2

5 Democratie in Athene

- a 1C, 2A, 3D, 4B
- b *Bijvoorbeeld:* Democratie want er wordt gestemd.
- c 507 v.C.
- d 1 wel
2 niet
3 niet
4 niet
- e *Bijvoorbeeld:* belasting ophalen

6

Bijvoorbeeld: Onjuist, want links zit een vrouw.

7

- a democratie
- b *Bijvoorbeeld:* Ook een arme man moet ambtenaar kunnen worden.
- c *Bijvoorbeeld:* Een gekozen leider kan bedwelmd raken door macht en een tiran worden.

8 Eindopdracht

Bijvoorbeeld: Het was goed dat een deel van het volk mocht beslissen over het bestuur. Het was een nieuw systeem en daarom begrijp ik dat het zo'n klein deel van het volk was.

2.3 Geloven, weten en maken

1 Goden en mensen

1

- a
- 1 Athena
 - 2 Aphrodite
 - 3 Zeus
 - 4 Apollo

b *Bijvoorbeeld:* Zo legden ze gebeurtenissen uit waarvoor ze geen andere verklaring hadden.

c *Bijvoorbeeld:* Om de goden te eren.

d *Bijvoorbeeld:* Ze legden de antwoorden van de goden uit.

2

a

b *Bijvoorbeeld:* Om de god te bedanken voor zijn genezing.

3 Onderzoekers en denkers

a

- 1 goden
- 2 verstand
- 3 onderzoek, verklaring

b

- 1 oorzaken van ziekten
- 2 het verleden
- 3 wiskunde, natuurkunde
- 4 kijken, conclusies
- 5 filosoof

c *Bijvoorbeeld:* Nee, want Archinos wordt genezen door een god en niet door een arts.

4 Gebouwen, beelden en schilderijen

- a** *Bijvoorbeeld:* de welvaart in de stadstaat
- b** 17, 19
- c** 1, 14
- d** 16 beweging
22 ontspannen
23 ontspannen
29 beweging
- e** 4 dagelijks leven
7 dagelijks leven
10 dagelijks leven
11 mythe
20 dagelijks leven
- f** Anderen (zoals de Romeinen) gingen deze kunst nadoen.

5

- a** *Bijvoorbeeld:* Poseidon verhindert tien jaar lang de thuiskomst van Odysseus. Athena zorgt dat hij thuiskomt.
- b** 1 juist
2 onjuist
3 juist
4 onjuist
5 juist

6 Culturele eenheid

- a** *Bijvoorbeeld:* Ze spraken dezelfde taal, hadden hetzelfde schrift en vereerden dezelfde goden.
- b** 1 legenden
2 mythen
3 sagen

7

- a** *Bijvoorbeeld:* In de verhalen gebeurden onwaarschijnlijke dingen.
- b** *Bijvoorbeeld:* Goud was heel kostbaar. Het graf was bij een versterkt gebouw (misschien een paleis).
- c** *Bijvoorbeeld:* Nee. Hij heeft alleen bewezen dat er een kern van historische waarheid in zit.

8 Eindopdracht

- a** *Bijvoorbeeld:* Het is symmetrisch en heeft zuilen.
- b** *Bijvoorbeeld:* Om het huis een voornaam uiterlijk te geven.

2.4 Strijden of sporten

1 Grieken tegen Perzen

a

A De Perzen vertrekken voor altijd uit Griekenland.	479 v.C.
B Een Atheens leger verslaat een Perzisch leger bij Marathon.	490 v.C.
C Een Grieks leger onder leiding van Alexander de Grote valt het Perzische rijk aan.	334 v.C.
D Griekse stadstaten kwamen in opstand tegen de Perzen.	499 v.C.

b D, B, A, C

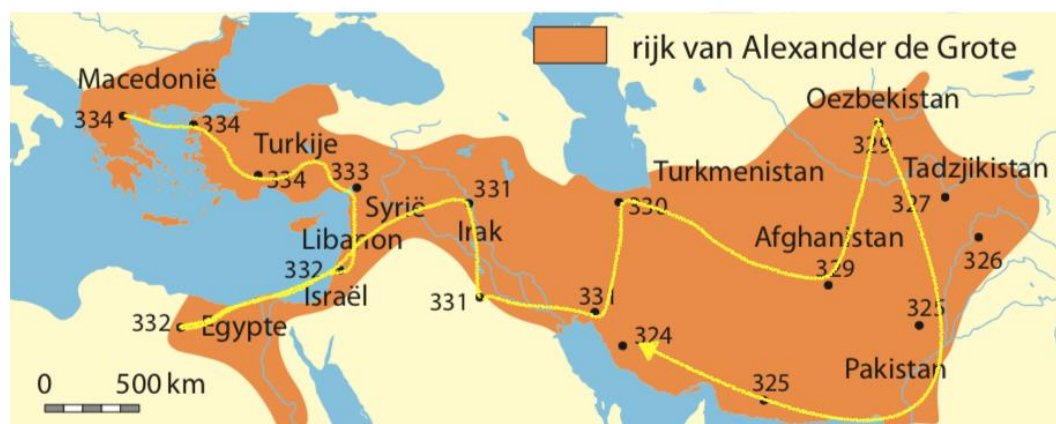
c D

d

e *Bijvoorbeeld:* Hij stichtte daar steden met Griekse tempels en agora's.

2

3

a “Wij staan onder goddelijke leiding en omdat wij ons daaraan zo nauwgezet houden, gaat het ons steeds voor de wind.”

b B, C, E

4 Grieken tegen Grieken

a A, D, E, F

b 1 Peleponnesische, Sparta, Megara
2 handel, Megara

c *Bijvoorbeeld:* Athene moest zijn stadsmuren afbreken, zijn oorlogsschepen inleveren en de democratie afschaffen.

5

a *Bijvoorbeeld:* helm, schild, speer

b afbeelding 7: een oorlogsschip
afbeelding 24: strijdwagen, paarden, zwaarden

6

- 1 oorzaak
- 2 gevolg
- 3 indirecte
- 4 indirect
- 5 directe
- 6 indirect

7 Sport en godsdienst

a Hierdoor konden atleten en toeschouwers uit de hele Griekse wereld veilig naar Olympia reizen.

b B, C

c A, D

8

a 1 strijdwagenrace
2 verspringen
3 discuswerpen
4 hardlopen

b 1 naakt
2 gekleed

9

a *Bijvoorbeeld:* Hij gooit wijn uit een schaalje op de grond.

b *Bijvoorbeeld:* Een deel werd verbrand en de rest werd opgegeten.

10

1 *Bijvoorbeeld:* Het zijn sportwedstrijden.

2 *Bijvoorbeeld:* Vroeger ging het om religie; nu niet. Vroeger was het voor Grieken; nu voor alle volken.

11 Eindopdracht

Bijvoorbeeld: Ja, ik vind het belangrijk want de Spelen brengen mensen van over de hele wereld samen en zijn daardoor goed voor de vrede op de wereld.

Tijdvak en begrippen

1

C, F, D, B, E, A

2

a 1 oudheid

2 de tijd van Grieken en Romeinen

b b, c

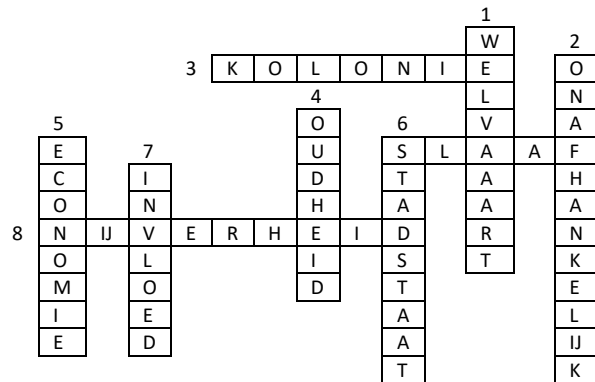
3

Bijvoorbeeld: Beide volken leefden in een bloeiende landbouwstedelijke samenleving.

2 Test jezelf

2.1 De Griekse wereld

1

2

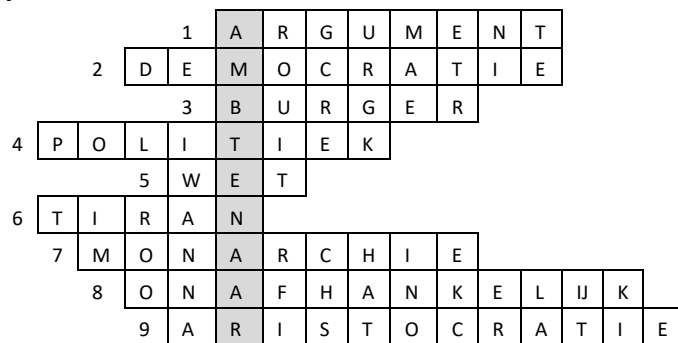
- 1 oorzaak
- 2 gevolg
- 3 oorzaak

3

- a 1 3000 v.C., 500 n.C.
2 8^e
3 landbouwstedelijke
- b C, B, A

2.2 Het bestuur van de stadstaat

4

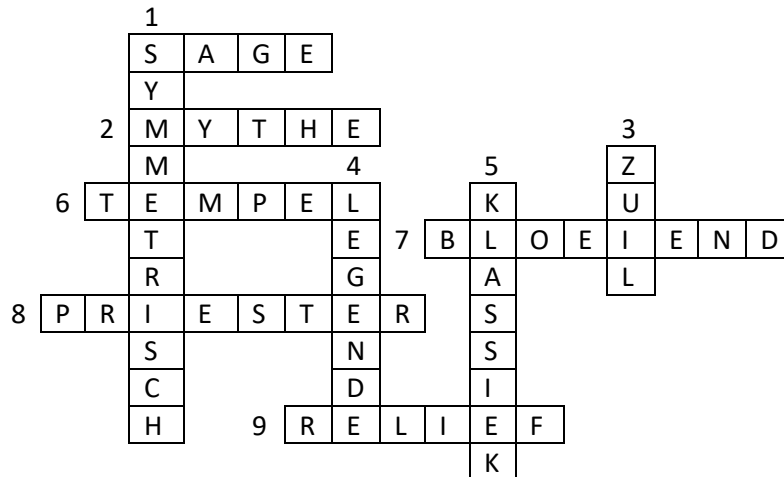

5

- a B, A, C, D
- b B, D

2.3 Geloven, weten en maken

6

7

- a 1 mythen
2 onderzoek
- b A, D, E, F, H

8

C, E

2.4 Strijden of sporten

9

A O F F E R Q W E R A B C F Y U Q
 S A A N L E I D I N G I O E A S W
 D C O N F L I C T D F G H I K L E
 F L M O T I E F A R I J K Z T C V R
 G B O N D G E N O O T B N M Q W T
 H C H B U I T E N L A N D S E R Y
 J I W A P E N S T I L S T A N D U

10

- a A Athene
B 334
C 431
D 490
- b D, C, A, B

11

B, D

2 Herhaling

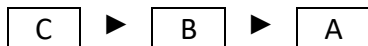
2.1 De Griekse wereld

1

a *Bijvoorbeeld:* Het landschap is versnipperd.

- b
- 1 sommige
 - 2 de meeste
 - 3 sommige
 - 4 sommige
 - 5 de meeste

2

3

oorzaak

4

a

in Athene geboren vrije mannen	vrouwen
buiten Athene geboren vrije mannen	
slaven	

b *Bijvoorbeeld:* Er was veel welvaart.

2.2 Het bestuur van de stadstaat

5

- a een vorst
- b een groep aanzienlijke mensen

6

A, B

7

- 1 507, democratie, burgers
- 2 vrije, ouders
- 3 volksvergadering, politieke

2.3 Geloven, weten en maken

8

- 1 onjuist
- 2 juist

3 juist
4 onjuist

9

- a** 6^e, wetenschappelijk, geloofden, goden
- b** *Bijvoorbeeld:* onderzoeken en conclusies trekken

10

1E, 2C, 3A, 4B, 5D

11

- a** Ze hadden dezelfde taal, schrift, goden en verhalen.
- b**
 - 1 legende
 - 2 mythe
 - 3 sage

2.4 Strijden of sporten

12

- 1 Grieken, Perzen
- 2 Perzen, Grieken
- 3 Grieken, Perzische

13

- 1 431
- 2 Athene, Sparta
- 3 Sparta, Athene
- 4 Athene

14

- a** *Bijvoorbeeld:* De Grieken sportten en offerden ter ere van Zeus tijdens de Olympische Spelen.
- b** *Bijvoorbeeld:* Ze vonden het belangrijk dat sporters en toeschouwers veilig naar sportfeesten konden gaan.

2 Verdieping

2.1 De Griekse wereld

1

A, C, D

2.2 Het bestuur van de stadstaat

2

a Een koning heerst alleen.

b tegen

c "Daardoor gaat hij verkeerde dingen doen. Hij luistert naar mensen die over hen roddelen. En als mensen hem erg bewonderen, vertrouwt hij de vleierij niet. Maar het ergste is dat de alleenheerser oude gewoontes afschaft, geweld tegen vrouwen gebruikt en mensen zo maar laat doden.

3

Bijvoorbeeld: Hij was ertegen. Hij was voor één bestuur voor alle mensen.

2.3 Geloven, weten en maken

4

a *Bijvoorbeeld:* Achilles gaat sneller. Hij zal de schildpad in werkelijkheid vlug inhalen.

b *Bijvoorbeeld:* Hij wilde dat mensen nadachten en niet alles zo maar geloofden.

5

a *Bijvoorbeeld:* iets goed kunnen doen (het beeldhouwen)

b *Bijvoorbeeld:* De kwaliteit van zijn werk was erg hoog. Hij had een volmaakt gevormd lichaam gebeeldhouwd.

c *Bijvoorbeeld:* Een verzinsel. Het is onwaarschijnlijk.

d *Bijvoorbeeld:* Dat Grieken heel goed konden schilderen.

e *Bijvoorbeeld:* Ze bewonderden de Griekse kunst.

2.4 Strijden of sporten

6

Bijvoorbeeld: Croesus dacht dat hij door een aanval het Perzische rijk zou vernietigen. Hij bedacht niet dat het orakel hiermee ook zijn eigen rijk kon bedoelen.